

EGY ÚJ VILÁGPOLITIKAI IGAZODÁSI PONT: A SANGHAJI EGYÜTTMŰKÖDÉS SZERVEZETE¹

Dobolyi Alexandra

Kína és Oroszország, két dinamikusan fejlődő nagyhatalom, valamint az előbbieik szomszédai, Kazahsztán, Kirgizisztán Tádzsikisztán és Üzbegisztán, mint alapítók, India, Irán, Mongólia és Pakisztán, mint megfigyelők – ez ma a Sanghaji Együttműködés Szervezetének (SESZ), azaz Shanghai Cooperation Organisation (SCO) tagsági listája. Az alábbi elemzés azt hivatott bemutatni, hogy az új évezred fordulóján létrejött politikai képződmény miért érdemes az Európai Unió és megannyi más nemzetközi szervezet figyelmére és miért halaszthatatlan az EU tagállamok ismeretének bővítése a SESZ működéséről, szándékairól, befolyásának terebélyesedéséről.

I. A kezdet és ami előtte volt

2001. július 15-én Karimov üzbég, Akajev kirgíz, Putyin orosz, Csiang Cö-min kínai, Nazarbajev kazah és Rahmonov tadzsik elnök aláírta a Sanghaji Együttműködés Szervezete alapító okiratát, valamint a terrorizmus, a szeparatizmus és az extrémizmus elleni közös harcról szóló deklarációt. Az elődszervezet, a Sanghaji Egyezmény 1996-ban jött létre Oroszország, Kína, Kazahsztán, Kirgizisztán és Tádzsikisztán részvételével. Célja Oroszország, a közép-ázsiai köztársaságok és Kína közös határainak demilitarizálása. Első eredményeként 1997-ben a korábbi Szovjetunió és Kína határát fegyvermentesítették.

Az alapítók aláírásukkal közös nyilatkozatot fogadtak el, amelyben felszólították az Amerikai Egyesült Államokat, hogy határozza meg a tagállamok területén lévő, afganisztáni terrorellenes akciókhoz nyújtott támogatásként átengedett katonai bázisok kiürítésének időpontját. Alig öt esztendő kellett a SESZ politikai és gyakorlati funkcióinak látványos bővüléséhez, hiszen a 2006. március 29.-én

¹ copyright -Dobolyi Alexandra, a cikk egy a következő hónapokban megjelenő publikáció részét képezi

Taskentben megtartott 6. közös konferencián már a terrorizmus elleni közös fellépést határozták el a szervezet tagjai.

Látnivaló, hogy a tagállamok komolyan veszik a maguk elé állított célt: a legfontosabb nemzetközi politikai feladványokra igyekeznek közös megoldást találni. Az együttes fellépés jelentőségét a térségben különösen két történelmi vonatkozás teszi értékessé. Az egyik az, hogy Oroszország a közép-ázsiai tagországok esetében a néhai Szovjetunió kereteihez tartozó államokkal (is) keres és talál újfajta szövetséget. A másik pedig az, hogy Oroszország a cselekvő együttműködést demonstrálja Kínával, azzal az országgal, amelyikkel három-négy évtizeddel korábban, a most demilitarizált határai mentén még háborúval fenyegető viszonyban volt. Kína alkotmánya 1975-ben (I. fejezet, 15. cikkely), még egyértelműen a fegyveres erők feladatául jelölte meg a „szociál-imperializmus” elleni harcot, ami akkor egyet jelentett a Szovjetunió felszámolásának szándékával.

*Finnugor Népek Kultúrájának I. Nemzetközi Fesztiválja, Szaranszk, 2007.
Találkozó Vlagyimír Putyin orosz elnökkel*

A megfigyelői státusú országokkal együtt tíz tagállamot magába foglaló szervezet az ázsiai térség legnagyobb politikai, katonai, gazdasági és kulturális együttműködési társulása. A SESZ által képviselt erő ma világpolitikai léptékű.

II. Tanulságos tevékenységi leltár és egy szürke eminenciás

Kezdetként, azaz 1996. április 25-én Sanghajban, Kazahsztán, Kína, Kirgízia, Oroszország és Tádzsikisztán vezetői, „az ötök” aláírták a **katonai bizalom elmélyítéséről** szóló egyezményt a határaik menti régiókban. Egy évvel később 1997. április 27-én Moszkvában, a sanghaji ötök vezetői aláírták a **hagyományos fegyverzet csökkentéséről** szóló szerződést a határaik menti régiókra vonatkozóan. Egy év múlva, 1998. július 3-án Almatiban (Kazahsztán) tartották az ötök harmadik értekezletét, amelyen a **közös biztonság és a regionális együttműködés** kérdéseit vitatták meg. A betegséggel bajlódó Jelcin orosz elnököt Jevgenyij Primakov külügyminiszter helyettesítette. 1999. augusztus 24-26-án Biskekben, Kirgízia fővárosában tartották a negyedik csúcsértekezletet, amelyen a biztonsági és regionális együttműködési kérdések mellett a nemzetközi helyzet aktuális kérdéseit is megvitatták. Még ez év novemberében tartották a tagállamok **rendészeti és titkosszolgálati vezetői** első közös értekezletüket ugyanitt. 2000. márciusában, Astanában, Kazahsztán fővárosában tartották a sanghaji ötök **védelmi minisztereinek** első közös értekezletét. Ugyanezen év július 4-én, Dusanbéban, Tádzsikisztán fővárosában volt az első közös **külügyminiszteri** értekezlet, majd másnap ugyanott az ötödik csúcstalálkozó. Ezen az értekezleten vett megfigyelőként első alkalommal részt Karimov üzbég elnök.

Az elődszervezet tevékenységi listájának elemzése nagy valószínűséggel már most is kutatások tárgya. A tagországok nyilvánvalóan a fokozatosság elvének szem előtt tartásával, a bizalomépítő szándéknyilvánítástól egy év alatt jutottak el az önkéntes fegyverzetkorlátozásig, majd a közös biztonságot szolgáló intézkedések napirendre tűzésétől a rendészeti és titkosszolgálati vezetők első közös értekezletéig. Végül megérett a helyzet az első közös külügyminiszteri értekezlet megtartására.

A saját internetes oldalán bőséges információt szolgáltató SESZ, az új formációkat hordozó cikkek, tudósítások, elemzések sehol nem említik azonban, hogy kik és miért éppen a 90-es évek második felében látták elérkezettnek az időt a térségbeli összefogás intézményesítésére. Moszkvai külügyi szakértői körökben - az ország szokásainak megfelelően - tartózkodóan kezelik azt a feltételezést, hogy a Sanghaji Egyezmény legfőbb orosz szorgalmazója Jevgenyij

Primakov lehetett. Az orosz szokásoktól eltérően azonban ezt a hipotézist egyelőre nem is cáfolta senki.

Primakov személye azért fontos a SESZ jelene és jövője szempontjából, mert a szervezet politikai pozicionálása több okból is telitalálat. A korábban a szovjet legfelsőbb tanácsban, a szövetségi tanácsot elnöklő, rendkívüli időkben a Kreml külföldi hírszerző szolgálatát irányító Primakov, külügyminiszterként képviselte a gyengélkedő Jelcin elnököt, ahol a tagországok elnökei – az akkori tudósítások szerint – nem emeltek kifogást személye ellen. Mi több az 1998. júliusában tartott SESZ csúcstalálkozó után két hónappal Primakovot miniszterelnöknek nevezték ki.

Primakov személyében tehát olyan támogatója (ha nem kezdeményezője) volt ennek a regionális együttműködésnek, aki politikai befolyásával elérte Moszkvában egy világpolitikai szempontból is elismertségre számító intézmény létrehozását. Az orosz döntéshozók elé /akkor külügyminiszterként/ olyan ember terjesztette érveit a majdani SESZ mellett, aki éveken át maga is dolgozott a Közel-Keleten, személyes kapcsolatokat ápolt Irán és Kína politikusaival.

A politikai telitalálat esetünkben profán megfogalmazás, hiszen a SESZ, vagyis az immár tíz tagországot soraiban tudó szervezet abban az évben alakult meg, amelyben a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem tragikus okokból volt kénytelen új dimenziókat ölteni.

Mind azon által az EU külpolitikával foglalkozó szakemberei számára izgalmas vizsgálódást hozhat annak tanulmányozása, hogy például Kínában, vagy Indiában milyen politikai döntési mechanizmus, személyi befolyás érvényesítés eredményezte a csatlakozást? Voltak-e politikai ellenzői a csatlakozási döntésnek? Ki és milyen érveket mérlegelt? Irán esetében a megfigyelői státus miként egyeztethető össze az Egyesült Államok kormánya által szorgalmazott kiközösítéssel? Netán létezik globális kirekesztettség és eközben regionális elfogadottság (befogadottság)? Vagy a SESZ egyúttal valamiféle közvetítői szervezet is a tagországok és más nemzetközi szervezetek között?

III. Az Európai Uniót mérsékelten érdekli a SESZ

Az Európai Unió a legmagasabb szinten adta tanúbizonyságát annak, hogy figyelmet szentel a világ nemzetközi szervezeteinek sorában a

SESZ-nek is. Az Állandó Képviselők Bizottsága 2007. május 31-én közzétett dokumentuma (4. fejezet) szerint az EU a Közép-Ázsia térségére vonatkozó új partnerség stratégiájában készségét nyilvánítja a nyílt és építő párbeszédre Közép-Ázsia regionális szervezeteivel és ugyancsak készen áll a regionális ad hoc kapcsolatokra mások között a Sanghaji Együtműködési Szervezettel is.

A tény önmagában öröndetes, ám két hangsúlyos kérdés fogalmazódik meg a térséget ismerő szakértőben. Az első: miért csupán Közép-Ázsia kontextusában nyilvánítja szándékát az EU? A második: vajon nem lenne-e itt az ideje a kivételes figyelemnek és együtműködésnek a SESZ esetében?

Az első kérdés a geopolitikai megközelítést érinti. Megítélésem szerint a SESZ nem Közép-Ázsia regionális képződménye. Igaz, négy tagállama ebben a térségben van, ám Oroszország, Kína és a megfigyelő India szerepe ebben a regionális szemléletben irracionálisan, mi több, indokolatlanul alul értékelődik. A két legnagyobb alapító, Oroszország és Kína együtműködésének bármely rezdülése sokkal nagyobb jelentőségű annál, semhogy elbagatellizálódjék. Az Európai Parlament képviselőjeként, az Európai Szocialista Párt, és a Szocialista Internacionálé megbízottjaként e két országban szerzett tapasztalataim alapján talán nem túl merész az a véleményem, hogy a két állam együtműködése ma még be nem látható léptékű hangsúly eltolódásokat eredményez a nemzetközi politikában. A SESZ ebben az értelemben tehát nem kezelhető regionális, Közép-Ázsia esetében lokális szervezatként. A továbbiakban utalok majd a SESZ és az EU viszonyát elemző igen értékes tanulmány egyes megállapításaira, mind azon által megjegyzem, hogy ez a szervezet nem tekinthető az oroszok és a kínaiak versengését kordában tartó jelenségként. Hangsúlyozni kívánom, hogy a Sanghaji Együtműködés Szervezete új minőséget jelent Oroszország és Kína egész kapcsolatrendszerében, új felismerések megnyilvánulása a földrajzi és történelmi szomszédságban.

Jóllehet a politikai jövő meghatározásával érdemes óvatosnak lenni, a SESZ esetében több, mint egyszerű jóslat annak kimondása, hogy a társadalmi és gazdasági fejlődés adott grádicsaihoz érkezett két szuper állam pragmatikus érdekszövetségéről van szó. S miközben a történelmi tapasztalatok óva intenek a szövetségi formulák mindenhatóságának elfogadásától, a SESZ két meghatározó tagállamának földrajzi és gazdasági paraméterei mégiscsak az

elmélyedt elemzésre, az EU részéről a kivételezett odafigyelésre készletnek. Vagyis megőrizve a Közép-Ázsia iránti érdeklődést, az EU szakembereinek késlekedés nélkül, új szemlélettel kellene elemezniük a SESZ szervezeti és tartalmi evolúcióját, mégpedig Oroszország és Kína egyedi és közös érdekrendszerének prizmáján keresztül. Ezen új szemlélet hozadéka, haszna vitathatatlanul gazdagítaná az EU Oroszországgal és Kínával összefüggő egyedi és globális álláspontjainak kialakítását.

A második kérdésre keresett lehetséges válasz – a fentiek fényében – jóval rövidebb. A SESZ nem tekinthető csupán egyiknek a megemlített közép-ázsiai szervezetek sorában. Ezzel a szervezettel már nemigen foglalkozhatnak az EU szakértői az új partnerség egyik színfoltjaként. Sőt, éppenséggel meg is fordítható a vizsgálódás paradigmája, vagyis elmélyülést követel annak feltárása, hogy milyen tényleges szövetségi minőséget jelent a régió SESZ tagállamai számára Oroszország és Kína – természetesen külön-külön és együtt is.

Az imént leírtakat összefoglalva, talán nem elhamarkodott dolog egy SESZ tényfeltáró team életre hívásának kezdeményezése és akár a SESZ egyik külügyminiszteri értekezletének, vagy csúcstalálkozójának helyszínéhez és időpontjához időzítve egy informális EU partnerségi rendezvény megszervezése. Ez utóbbi mind az EU tagállamok, mind pedig a SESZ tagállamok felé komoly üzeneteket hordozna.

IV. A NATO már fontolgatja a párbeszédet

A közép-ázsiai partnerség megújítása címmel publikált tanulmányt 2006-ban a NATO kiadványában Richard Weitz. „A szeptember 11-i terrortámadás után a NATO látszólag, mint a közép-ázsiai biztonsági ügyek fontos, intézményes szereplője bukkant fel. A Tartós Szabadság (Enduring Freedom) művelet Afganisztánban lényeges növekedést hozott a NATO közép-ázsiai katonai jelenlétében, és a 2004-es Isztambuli Csúcstalálkozó záró kommunikációjában, a térséget, különleges figyelmet kívánó területnek minősítették. Azt követően, azonban, hogy az üzbég kormány 2005 májusában Andizsánban leverte a tüntetéseket, a Szövetség beszüntetett néhány együttműködési programot, másokat pedig lecsökkentett. A NATO-üzbég kapcsolatok összeomlása ellenére a többi állam érdekelt maradt a NATO-val folytatandó együttműködés iránt. Ahogyan ma látszik, a közép-ázsiai partnerekkel való kapcsolatok megújítása érdekében a Szövetségnek meg kell fontolnia egy formális párbeszéd indítását a Sanghaji Együttműködési Szervezettel

(SCO). Egy ilyen párbeszéd hasznos véleménycseréket tenne lehetővé a demokrácia és a vallásos szélsőségek kérdéseiről, miközben közös projektek indítását is bátoríthatná, az energia biztonság, a terrorizmus elleni harc, kábítószer- és embercsempészet, és a tömegpusztító fegyverek elterjedése kérdéseiben.”

A fenti gondolatokból félreérthetetlenül kiviláglik, hogy a NATO szakértői szükségesnek látják „a formális párbeszéd indítását” a SESZ-el. Ezen kívül az is kiderül, hogy a párbeszéd szükségszerűségének felemlítése és egy tényszerű eseménysorozat bekövetkezése (Üzbegisztán) között milyen összefüggések vannak. És az sem mellékes, hogy a szakértő közvetve értésre adta: a SESZ létrejötte óta eszerint nemigen figyelt a NATO erre a politikai alakzatra. Végül, utalva a III. fejezetben írottakra, látnivaló, hogy a NATO „agytrösztjének” is van még mit tennie Oroszország és Kína új keletű együttműködésének elemzése terén.

V. A SESZ, mint Japán és a NATO ellenfele

A címben olvasható gondolat egy tudományos elemzésből származik és a NATO Tükörben 2007. nyarán jelent meg, szerzője Dr. Ikegami Maszako a Csendes Óceáni és Ázsiai Tanulmányok Központjának professzora és igazgatója a Stockholmi Egyetemen. A professzor szerint „2001. 9/11 óta Kína folyamatosan fejlesztette a SESZ-t, hogy az egy regionális konfliktus megelőző szervezetből, egy kollektív védelmi blokká váljon. A közelmúlt közös katonai gyakorlatain az olaj- és a be nem jelentett fegyver átadások a Sanghaji Együttműködési Szervezet tagországai között, kombinálva a szervezet atomképességével együtt arra engednek következtetni, hogy a SESZ-ben megvan a lehetőség, hogy egyszerre váljon Japán és a NATO jelentős ellenfelévé.” A tekintélyes kiadványban közzé tett gondolatok apropója Shinzo Abe miniszterelnök 2007. januári látogatása volt a Szövetség központjában – japán kormányfő első alkalommal látogatott ide. A professzor olykor dodonainak tűnő megfogalmazásainak tartalmát azonban nem is nagyon nehéz megfejteni, hiszen amikor óva int attól, mint az „erőteljes partnerség az olyan tényezőkkel, amelyek nem osztoznak a demokrácia és az emberi jogok alapvető értékeinek tiszteletében”, nyilvánvaló, hogy mely államokra gondol. Jövőképe pedig világos: „A legrosszabb esetben bekövetkező forgatókönyv esetén az ilyen partnerek olyan trójai falóvá válhatnak, amelyek idővel erodálnak a NATO egységét”. A NATO aggódó féltése természetesen szíve joga bárkinek. Mint ahogy annak végiggondolása is, hogy egy japán

szakértő eszerint a SESZ evolúcióját egy kínai fejlesztésű „védelmi blokként” kezeli, nota bene a kapukon belüli atomfegyver átadással még fenyegetést is vizionál a NATO és Japán számára. Érdekessége egyébként a cikknek, hogy a SESZ említésekor Kína mellett Oroszország még csak utalásként sem szerepel.

VI. Egy kínai szakértő árnyaltan értelmezi az EU álláspontját

Richard Weixing Hu, a Brookings Institution, Centre for Northeast Asian Policy Studies és a University of Hong Kong szakértőjeként a Sasakawa Béke Alapítvány rendezvényén a SESZ gyakorlati üzemeléséről is adatokat említett. Elmondta, hogy a SESZ csekély létszámú titkárságot tart fenn Taskentben, évi 14 millió USD költségvetéssel, gondoskodik a rendszeres csúcstalálkozók megszervezéséről, a kétoldalú tárgyalások előkészítéséről és regionális terrorista elhárító szervezetet is létrehozott. A szakember a SESZ eredeti regionális biztonságerősítő szándékai mellett, figyelmet érdemlő jövőképet is rajzol. Eszerint a tagállamok 2023-ig működőképes szabadkereskedelmi övezetet kívánnak létre hozni a Kaspi tengertől Sanghajig. Már működtetik munkacsoportjaikat az e-kereskedelem, a vámügy, a gazdasági és műszaki együttműködés, a szállítás, a kutatás ösztönzés és a szabványok egyesítése területén. Már van Fejlesztési Alapjuk, bankügyi mechanizmusuk és Vállalkozói Együttműködési Fórumuk.

Vagyis a SESZ számunkra, európai politikusok számára egészen biztosan több, mint egy szervezet a sok közül és egyre nyilvánvalóan nem kezelhető valamiféle belterjes katonapolitikai, biztonságpolitikai képződményként. Richard Weixing Hu arra is reflektál, hogy míg az oroszok eredendően a biztonságpolitikai szövetségre helyezték a hangsúlyt, a kínaiak kezdettől fogva egy távlatos és sokoldalú együttműködés, gazdasági integráció kialakítását szorgalmazzák.

Az elemzés egyik legidősebb megállapítása a regionális gazdasági együttműködés kínai és orosz koncepcióinak különbségére is rávilágít. Kimutatja, hogy Kína a régió energiaforrásainak kiaknázására energetikai együttműködési keretszervezetet hozna létre, míg Oroszország a saját energia dominanciájának fenntartását szeretné.

Elgondolkodtató a szakértő gondolatmenete azért is, mivel az orosz-kínai energetikai együttműködés specifikus jegyeket hordoz. Nincs hivatalos orosz magyarázat mindmáig arra, hogy miért nem épül kőolaj, vagy gáz szállítására távvezeték Kína ellátására. Tudva levő,

hogy a vasúti tartálykocsis szállítás e tekintetben nem a legtokéletesebb logisztikai megoldás. Egyes szakértők szerint éppen az orosz távolságtartás jele a bármikor leállítható vasúti szállítás melletti döntés. Vitás helyzetben ugyanis a vezetékes szállítás is megbénítható (lásd ukrán-orosz elszámolási konfliktusok) ám ekkor a drágán megépített vezeték kihasználtsága (megtérülése) kerül veszélybe. A SESZ létrejötte és működése annak elemzését is időszerűvé teszi, hogy ez a szervezet vajon változtat-e a két állam viszonyának távlati alakulásán?

További elemzés tárgyát képezheti a kínai munkavállalók tömeges megjelenése Oroszországnak az Urálon túli térségében. Demográfiai előre jelzések szerint az orosz lakosság elvándorlásával egy időben – egy-két évtizeden belül – a kínai betelepülők javára billenhet át az etnikai mérleg, ami még akkor is különleges folyamat, ha a kínaiak asszimilációs készsége a térségben igen nagy.

Találkozó Hu Jintaoval a Kínai Kommunista Párt főtitkárával Kínában, 2007. június

VII. Gondolkodjunk a SESZ-ről is lokálisan!

A térképre tekintve a helyi gondolkodás dimenziói sajátosan értelmezendők. Mégis, talán éppen a szóban forgó területek nagysága és a lakosság száma okán érdemes az elnagyolt minősítgetések helyett tudomásul venni a SESZ néhány jellemzőjét. Mindenek előtt azt, hogy egy térség államai közötti megállapodásról van szó. Ezek az államok a SESZ révén keresnek lehetséges válaszokat a világ egyéb térségeiből, politikai és gazdasági érdekrendszerekből őket érő kihívásokra. A SESZ nem állít fel csatlakozási norma rendszert, hanem egyfajta közmegegyezéssel fogad maga közé új tagokat. E cikk befejezésekor érkezett a hír miszerint Irán külügyminisztere az eddigi megfigyelői státusz után a

csatlakozásra vonatkozó bejelentést tett. Erre egy hónappal az iráni és a tádzsik elnök találkozója után került sor.

Vagyis érdemes lesz megfigyelni a szervezet reagálási mechanizmusát az iráni bejelentésre. Annál is inkább, mivel Irán kapcsolatrendszere például Oroszországgal és az Egyesült Államokkal ellentétes irányú. Lehet, hogy Irán csatlakozása a SESZ alakzatához egy újfajta világpolitikai párbeszéd csatornát jelenthet, új dimenziókat öltő politikai tartalommal?

Fontos együttműködési elve a SESZ tagállamainak az egymás belügyeibe való be nem avatkozás. Látnivaló volt a pekingi olimpiai előkészületi időszakban, például a tibeti történések során, hogy a tagországok részéről nem érte szó Kína háza elejét. Ez akár betudható a térségre sokak szerint jellemző emberjogi és demokrácia deficitnek is. Mind azon által közelebb járunk a valósághoz, ha megállapítjuk: a SESZ tagjai komolyan veszik azt amire szövetkeztek és a hangsúlyt az egymást erősítő mozzanatokra helyezik.

A SESZ tényleges erőviszonyainak feltárása során nekünk, az EP szakértőinek lehet (és van is) saját nézetrendszerünk az adott térség társadalmi, gazdasági, katonai és emberjogi folyamatairól, ám az igazodási, viszonyítási pont szem előtt tévesztése nélkül, következetesen ragaszkodnunk kell az egyes tagországok valós történelmi fejlettségi értékeinek meghatározásához és a szervezet egészének kiegyensúlyozott elemzéséhez. E helyütt tartom fontosnak az ismételt utalást arra, hogy egyes tagországok egykor uniónak nevezett alá-fölérendeltségi viszonyban állottak (Szovjetunió), az oroszok és a kínaiak pedig pár évtizede még világegésszel fenyegető szembenállás hétköznapjait élték.

Mind történelmi, mind aktuálpolitikai prizmán keresztül szemlélve a SESZ fontos, megismerendő és megértendő képződmény. Olyannyira, hogy egyre kevésbé elegendő egy (a tagországok egy részét érintő) EU megbízott odafigyelése. Időszerűnek tartanám egy szakosított állandó szakértői csoport létrehozását, amely negyedévenként tájékoztató gyorsjelentést, évente pedig összefoglaló elemzést készítene a SESZ „lokális” és globális folyamatairól. Ez a szakértői grémium figyelemmel kísérhetné a nemzetközi szervezetek állásfoglalásait, publikációit a szervezetről és szakmai ajánlásokat készíthetne az EU vezetői testületei számára az együttműködés elmélyítésének lehetséges irányait megjelölve.

Záró következtetés helyett álljon itt egy általam igen nagyra becsült európai politikus gondolata a szomszédsági kapcsolatokról, azok szükséges és lehetséges tartalmáról. Azért látom fontosnak az üzenetet, mert a SESZ esetében több állam szomszédságáról van szó és egyúttal az egész szervezet szomszédja több ország csoportnak. Oroszország révén a SESZ szomszédos az Európai Unióval.

Toomas Hendrik Ilves, észti államfő, az EP volt tagja nem csekély meglepetést keltett, amikor az 50. évforduló ünnepi ülésén az orosz szomszédsági politikát állította példaképpül az Európai Unió elé. Túllépve a hazáját ért történelmi sérelmeken, tárgyilagosan szólt a mai Oroszországról, amelynek „ellentétben azzal, amit sokan Európában hisznek, szomszédsági politikája fejlettebb, koordináltabb és jobban kivitelezett, mint az Európai Unióé. Oroszország több politikai, gazdasági és akár katonai forrást hasznosít szomszédsági céljaira, mint az EU.”

Dokolyi Alexandra